

ответственности учредителей по обязательствам, заключенным в интересах общества. Раскрыто виды ответственности участников предпринимательских обществ. Отмечено, что организационно-правовая форма общества определяет условия, объем и порядок несения гражданско-правовой ответственности участниками по обязательствам предпринимательского общества.

Ключевые слова: основатель, участник, предпринимательское общество, солидарная ответственность, субсидиарная ответственность.

Sokolovskaya Yu.V. Legal status of participants in business associations as subjects of civil liability

The article defines the difference in the legal status of the founder and participant of an entrepreneurial society. Characterized by the specificity of the joint responsibility of the founders for obligations entered into in the interests of the company. The types of responsibility of participants of business associations are revealed. It is noted that the organizational and legal form of the society determines the conditions, amount and procedure of civil liability of the participants for the obligations of the business community.

Key words: founder, participant, entrepreneurial society, joint liability, subsidiary responsibility.

Стратюк О.М.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЗАКЛАДІВ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНИЙ СТАН

УДК 347.191.1

Аналіз розвитку та зміни законодавства у різні історичні періоди дозволяє окреслити правильні шляхи для вдосконалення чинних законодавчих актів України, запровадити якісні зміни на перспективу. Оскільки останніми роками приймаються все більше нормативно-правових актів, які регулюють відносини щодо функціонування різноманітних закладів, а сама сфера їх діяльності суттєво розширюється і враховуючи те, як на сьогодні активно впроваджуються реформи освітніх, медичних, наукових, історико-культурних та інших закладів, дослідження даної тематики стає все більш актуальним.

З огляду на наведене, в межах цієї статті розглянемо особливості регулювання правового становища історико-культурних закладів (театрів, музеїв, архівів, бібліотек) протягом різних історичних періодів та в умовах сьогодення.

Бібліотеки. Перші бібліотеки з'явилися на території нашої країни в IX – XI ст. при монастирях, церковних соборах та школах. Бібліотека тих часів була складовою частиною системи управління державою та виконувала функції зібрання та збереження документів і скрипторію (виконання ідентичної оригіналові копії). До середини XIII ст. вона, як соціальний інститут, перестає бути архівом та стає самостійним закладом, що виконує певні, тільки йому властиві функції (збереження документів, копіювання (переписування) документів, обслуговування користувачів) [1, с. 2]. Вже за часів пізнього середньовіччя бібліотечні заклади перестають виконувати функцію скрипторію (у зв'язку з появою друкарства), продовжуючи виконувати функцію формування та збереження фондів. У цей період збільшується кількість загальнодоступних бібліотек та з'являються університетські бібліотеки [2, с. 3]. Пізніше, в епоху Просвітництва держава починає брати на себе обов'язки щодо фінансової підтримки бібліотек (переважно наукових), існують такі види загальнодоступних бібліотек – міські, губернські, повітові, та починають формуватися нові – наукові та академічні бібліотеки. У першій чверті XVIII ст. у Росії були проведені державні реформи Петра I, під впливом яких бібліотека поступово стає закладом, який визначає характер освітньої, наукової та культурної політики держави. Водночас, царський уряд, намагаючись задушити паростки «вільнодумства», посилює нагляд за фондами бібліотек, зокрема, вимагав найсуворішої їх перевірки та «очищення» від неугодних книг та періодичних видань [1, с. 2-3].

У XIX ст. – на початку XX ст., оскільки територія України входила до складу як Російської імперії, так і Австро-Угорщини, в той період не було бібліотек при вищих органах влади, а існували бібліотеки губернські та намісницькі, окружних та повітових управлінь, місцевих органів влади. Бібліотечні заклади цього типу створювалися за кошти установи або відомства, не мали публічного доступу (або цей доступ значно обмежувався) і були, як правило, платними [3, с. 3]. В цей період за призначенням склалися три типи бібліотек: спеціальні, публічні та наукові. У 1917 – 1920 рр., після Жовтневої революції, розпочалося так зване «со-

ціалістичне бібліотечне будівництво», бібліотеки стають одним із найбільш заідеологізованих соціальних інститутів [1, с. 7].

Слід відзначити, що у період недовготривалої української державності 1917 – 1921 рр. здійснювалися певні спроби запровадження незалежної державної політики – виділялися значні державних асигнування на розвиток бібліотек, розроблено «Законопроект про обов'язкову надсилку друкарнями всіх видань» (1917 р.), «Законопроект про утворення Української національної бібліотеки» (1918 р.), «Закон про утворення Фонду Національної Бібліотеки Української Держави» (1918 р.) тощо [4, с. 23].

Декрет «Про централізацію бібліотечної справи в РСФСР» (3 листопада 1921 р.) вплинув на всю подальшу бібліотечну політику союзних республік створеного в 1922 р. СРСР. В Україні ж Наркомосвіти в 1921 р. створює Українську центральну міжвідомчу бібліотечну комісію для здійснення централізації організації та управління бібліотечною справою. Бібліотеки розглядаються як державні культурно-освітні заклади, розробляються єдині методичні засади, починається реформа бібліотечної справи [1, с. 8]. В той час, прийнятий 1922 р. ЦК УРСР, у ст. 15 передбачав, що приватні установи з правами юридичних осіб, а саме: лікарні, музеї, наукові заклади, публічні бібліотеки і т. д., можуть засновуватись лише з дозволу відповідних органів влади [5].

У наступні роки приймалися численні законодавчі акти, які були спрямовані на посилення бібліотечної цензури, а не на функціонування бібліотек, як закладів. Нарешті, у 1984 р. було прийнято Положення про бібліотечну справу в СРСР – перший союзний нормативний акт, який регулював діяльність та фіксував роль бібліотек як ідеологічних, культурно-просвітницьких та науково-інформаційних установ, що забезпечують трудящих суспільним користуванням книгами та іншими видами бібліотечних фондів. Це положення законодавчо закріпило централізацію бібліотечної справи в СРСР, що майже повністю позбавило ініціативи у питаннях розбудови національної бібліотечної системи та бібліотечної справи у союзних республіках [6, с. 28]. Зазначимо, повної ж централізації та створення дійового механізму державного управління бібліотечною справою таки не відбулося.

Загалом, бібліотечна галузь радянського періоду переважно обслуговувала ідеологічні потреби комуністичної партії, а не лише задовольняла культурні потреби народу. Державне управління цієї сфери в умовах тоталітарної системи здійснювалося командно-адміністративними методами.

На сьогодні ж, базовим законодавчим документом, який регулює діяльність бібліотек, є Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995 р.). У ст. 1 бібліотека визначається як інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки [7]. Щодо даного визначення, то, на нашу думку, законодавець доволі хаотично оперує поняттями «установа» та «організація» в частині регламентації організаційно-правової форми бібліотек, помістивши у Законі норму про те, що це може бути як установа, так і організація. Будь-яка юридична особа є організацією, для неї характерна організаційна єдність, якщо йдеться про юридичну особу, що діє на унітарних або корпоративних засадах. Категорія «організація» не позначає окрему організаційно-правову форму юридичних осіб, тому вказівка, що це організація в аспекті організаційно-правової форми є недоречною. З приводу розуміння закладу як установи, то відповідно до підходу, пропонованого нами в дисертаційному дослідженні [8, с. 372], організаційно-правова форма установи розрахована винятково на органи державної влади різних рівнів та підпорядкування. Тому, з цього приводу окреслений підхід законодавця сприймаємо критично.

Що ж до інших норм Закону, то їхня дія поширюється на мережу діючих бібліотек, які можуть створюватися на основі усіх форм власності, передбачених законами України. Бібліотека діє на основі статуту (положення), у якому визначаються її статус, форма власності, джерела фінансування, вид і профіль діяльності. У ст. 6 наводяться види бібліотек за значенням, за змістом бібліотечних фондів, за призначенням.

Окремо у ст. 7 дається визначення Національної бібліотеки України, обов'язки та права бібліотек визначені у статтях 19, 20. Оскільки, головним джерелом фінансування бібліотечної діяльності в Україні є державний бюджет, а на сьогодні загальний розмір асигнувань на бібліотечну справу є незначним і має тенденцію на скорочення, бібліотеки змушені вводити платні послуги, керуючись Постановою КМУ від 12.12.2011 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури» [9]. Власне, питання фінансування, потреба осучаснення, модернізації матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек зумовили прийняття Кабінетом Міністрів України 23 березня 2016 р. Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», яка має на меті удосконалення нормативно-правової бази, яка стосується діяльності бібліотек та поступове вирішення існуючих проблем [10].

Музеї. В Україні попередниками музеїв в княжу добу були бібліотеки і ризниці церков та монастирів, скарбниці князів, згодом у XVI-XVIII ст. – колекції гетьманів, козацьких старшин, монастирів. Музеї ж, як спеціальні заклади, почали з'являтися у першій половині XIX ст. Це були переважно археологічні та історико-краєзнавчі музеї, проте правового регулювання, як такого, у законодавчих актах довгий період часу вони не мали [11, с. 53]. Пізніше, у 30-х роках XX століття рішенням партійних органів було здійснено реорганізацію музейних закладів з метою перетворення їх на ідеологічні установи, основним завданням яких була популяризація ідей комуністичної партії. У 1964 році вийшла Постанова ЦК КПРС «Про підвищення ролі музеїв у комуністичному вихованні трудящих», що зобов'язувала партійні, радянські, профспілкові, комсомольські та громадські організації сприяти розвитку музеїв. У 1968 році, Постановою Секретаріату ЦК ВЛКСМ «Про заходи по дальшому поліпшенню діяльності шкільних музеїв» рекомендовано було звернути особливу увагу на роль музеїв у навчально-виховному процесі [12, с. 7]. Також, у 1965 р. Міністерством культури СРСР було затверджено пер-

ше «Типове положення про народний музей» як культурно-просвітню установу, створену з ініціативи й за особистої участі трудящих цілком на громадських засадах [13]. Музеї, які до цього іменувалися «місцеві, недержавні, самодіяльні», одержали назву «народних». Вперше в законодавчій базі були чітко сформульовані умови, необхідні для створення «народного музею». Принципово важливе значення мав третій параграф положення, згідно з яким музей на громадських засадах міг організовуватися і діяти лише на підставі рішення виконкому місцевої Ради народних депутатів, що ставила діяльність громадських музеїв під державний контроль. Згідно з положенням «народні музеї» могли бути засновані при різних організаціях – державних, громадських, кооперативних [14]. На відміну від державних, «народні музеї» не мали самостійного бюджету, перебуваючи на утриманні з бюджету організації-засновника, останній визначав також зміст та межі їх діяльності. Виділялися наступні їх види: музеї, створені при державних організаціях (заводські та фабричні, музеї при навчальних закладах, при установах і відомствах); народні музеї при колгоспах і сільрадах; міжрайонні музеї, створені зусиллями декількох організацій; музеї при райкомах партії та комсомолу.

Згодом, у 1978 р. Міністерство культури СРСР затверджує «Типове положення про музей, що працює на громадських засадах». Згідно з документом, «громадські музеї є культурно-просвітніми установами, які цілеспрямовано збирають, зберігають, експонують предмети матеріальної та духовної культури, що представляють історичну, наукову, художню та іншу цінність, які ведуть на їхній основі широку роботу з комуністичного виховання трудящих». Громадські музеї ділилися на наступні групи: музеї, що працюють під безпосереднім керівництвом органів культури (районні, міські, сільські), котрі й звітують перед ними; музеї колективів підприємств, установ, радгоспів, колгоспів, вищих і середніх спеціальних закладів, професійно-технічних училищ, що працюють під керівництвом їх громадських організацій і адміністрації (правління); шкільні музеї, що працюють під керівництвом органів народної освіти. Громадські музеї також були позначені як недержавні [15, с. 107].

У 1990 р. Міністерством культури УРСР в свою чергу було прийнято «Типове положення про музеї, що працює на громадських засадах в УРСР». Визначення громадського музею в новому документі практично не змінилося – «громадський (самодіяльний) музей є культурно-просвітньою установою, яка створюється з ініціативи та при особистій участі трудових колективів або окремих осіб. Він планомірно збирає, вивчає й пропагує оригінальні пам'ятники матеріальної та духовної культури, які представляють собою історичну, художню, культурну, наукову й іншу цінність для народів, що проживають на території Української РСР» [16]. Був указаний також перелік обов'язкових умов для створення громадського музею, які доповнено новим пунктом про фінансування діяльності музеїв організаціями-засновниками.

Загалом, як зазначають дослідники, за часів СРСР діяльність музеїв розглядалася крізь призму офіційної історико-політичної версії розвитку держави, основний акцент ставився на збереженні музейних цінностей. У законі УРСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури» 1978 р. лише окреслювався порядок державного обліку пам'яток історії та культури, які перебували в музеях. Цей порядок повинен був визначатися законодавством про музейний і архівний фонди СРСР. У 1988 р. було затверджено Положення про музейний фонд СРСР, яке мало суто відомчий та ідеалізований характер, закон же «Про музей та музейну справу» так і не був прийнятий у СРСР. Фактична відсутність правового регулювання в музейній справі, крім певного регулювання народних музеїв, за радянських часів свідчила про гальмування законодавства в цій сфері державного управління [17].

1995 р. прийнято ЗУ «Про музеї та музейну справу» [18], де музей визначено як науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини. Наведено види музеїв за профілем. Згідно закону, музеї можуть засновуватися на будь-яких формах власності, діють на підставі статуту (положення) тощо. Проте, варто додати, що на сьогодні в Україні фактично

відсутня державна музейна стратегія, немає спеціалізованої науково-дослідної інституції – аналітичного центру, який мав би вивчати питання теорії та практики музейної справи, готувати проекти нормативних актів, опрацьовувати зарубіжний досвід тощо. В нашій державі працює кілька громадських організацій, які частково виконують функції недержавних аналітичних центрів, але, як зазначають дослідники, зусиль цих організацій виявляється недостатньо для розроблення національної концепції музейної реформи [19, с. 140]. У 2012 р. при Міністерстві культури України було створено спеціальний консультативно-дорадчий орган – Музейну раду, що 25 квітня 2013 р., затвердила проект Концепції державної цільової національно-культурної програми розвитку музейної галузі до 2018 р., де передбачалося удосконалення нормативно-правової бази в цій сфері. Та, хоч концепція і була прийнята за основу ще в 2013 р., вона так і залишилася нереалізованою.

Театри. У період існування СРСР переважала концепція, згідно з якою, всі відносини в країні регулювалися державою і театри не були у цьому сенсі винятком. Виділяють декілька етапів регулювання: 1) на першому (1917-1938 рр.) – створюється правова основа діяльності центральних органів управління, директивні органи розробляють державну культурну політику, основним принципом якої був тоталітарний політико-ідеологічний контроль за діяльністю театрів; 2) у 1939–1956 рр. продовжує розвиватися система централізованого партійно-державного керівництва творчою діяльністю, створюються нові централізовані органи управління; 3) 1960–1980-х рр. – театральне мистецтво знаходилося під жорстким контролем Комуністичної партії УРСР. Лише із середини 1980-х рр. відчувається зниження гостроти реагування партії на роботи митців у театральному мистецтві [20, с. 130-131]. Заслуговує уваги Постанова «Про перехід театрів країни на нові умови господарювання», що вийшла 22 листопада 1988 р., яка в період реформування істотно розширила самостійність театрів. Принциповим моментом була можливість застосування двох альтернативних форм розподілу доходів. Згідно з Постановою, у доходи театрів включалися: – збори від продажу квитків; – надхо-

дження від надання послуг, проведення робіт і заходів щодо договорів з державою, кооперативними і громадськими організаціями; – надходження з фондів розвитку; – інші надходження. Крім того, театрам було дозволено використання банківського кредиту на цілі виробничого і соціального розвитку з погашенням за рахунків театру [20, с. 132-133].

2005 р. прийнято ЗУ «Про театри та театральну справу», за яким театр – це заклад культури (підприємство, установа чи організація) або колектив, діяльність якого спрямована на створення, публічне виконання та публічний показ творів театрального мистецтва [21]. На території України створюються і діють театри, що відрізняються за видами театрального мистецтва, формою власності, спрямованістю на різні верстви населення та іншими ознаками. Рішення про створення театру приймають його засновники (власники), якими можуть бути органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, юридичні або фізичні особи. Права та обов'язки театрів визначені у статті 12 Закону. Театри також мають право здійснювати комерційну та некомерційну господарську діяльність тощо.

Архіви. В аспекті законодавчого регулювання архівів як закладів можемо сказати небагато. Усвідомлення необхідності організації спеціальних інституцій для збереження архівних документів у Російській імперії прийшло лише наприкінці XIX століття, прийнятий 1 червня 1918 р. Декрет про реорганізацію архівної справи дав початок розвитку законодавчої бази в Україні. Перші в УСРР законодавчі акти з архівної справи були спрямовані на впровадження централізованого управління у сфері архівної справи, оголошення державної власності на архівні документи, заборону нищення архівів тощо. Наступна група законодавчих актів стосувалась формування ієрархічної системи архівних установ, поглиблювала впровадження централізації в галузі архівної справи. Так, постановою Колегії Наркомосвіти УСРР від 28 квітня 1921 р. на базі Архівної секції підпорядкованого йому Вукопмису було створено Головне архівне управління при Наркомосвіти УСРР (Головарх). Усі питання, які стосувалися архівної справи мав право вирішувати тільки Головарх та його місцеві ор-

гани [22]. Згодом, приймалися: 1923 р. постанова ВУЦВК «Положення про Центральне Архівне Управління», за яким колишнє Головне архівне управління реорганізовувалося у Центральне архівне управління; 1925 р. постанова ВУЦВК та РНК УСРР «Про єдиний державний архівний фонд УСРР»; 1928 р. «Положення про Центральне Архівне управління УСРР та його місцеві органи»; 1930 р. постанови «Про Єдиний державний архівний фонд УСРР», «Про Всеукраїнський центральний державний архів». Нова постановою ВУЦВК та РНК УСРР від 20 червня 1932 р. «Про центральну архівну управу УСРР, її місцеві органи та установи, що є при її місцевих органах» визнавала центральні, обласні та державні історичні архіви науковими архівними установами, які зберігають, систематизують і науково опрацьовують архівні матеріали науково-історичного значення. Обласні державні історичні архіви утримувалися за рахунок обласних бюджетів. Центральним обласним управлінням надавалося право фінансувати науково-видавничу діяльність цих архівів за рахунок централізованих коштів свого бюджету. Постановою закріплювалася нова структура апарату ЦАУ та зміни у мережі центральних державних архівів [23, с. 31].

Протягом 1991–2001 рр., зі здобуттям Україною незалежності, було здійснено організаційні заходи щодо уточнення профілю архівів та їхнє перейменування. У грудні 1993 р. в Україні прийнято чинний на сьогодні закон «Про Національний архівний фонд і архівні установи України». Він закріплює положення про те, що архівна установа, архів, архівний підрозділ, архівний відділ – це відповідно установа чи структурний підрозділ, що забезпечує облік і зберігання архівних документів, використання відомостей, що в них містяться, та формування Національного архівного фонду і/або здійснює управління, науково-дослідну та інформаційну діяльність у сфері архівної справи і діловодства [24]. Тобто закон оперує саме поняттям «установи», а не «закладу». Стаття 22 вказує, що архівні установи можуть засновуватися на будь-якій формі власності, їх засновниками можуть бути державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи. Стаття 23 містить розгалужену систему архів-

них установ в Україні, які деталізуються у наступних положеннях. Розділ VII характеризує їх фінансове, матеріально-технічне і кадрове забезпечення тощо.

А тепер в цілому, узагальнивши подану інформацію, можемо сказати, що законодавство щодо різних видів закладів на території України пройшло декілька етапів свого становлення і розвитку. Хоча, перші історико-культурні почали виникати на території України ще у період Київської Русі, в той час нормативно-правове регулювання їх функціонування, як юридичної особи або було відсутнє взагалі, або ж було дуже уривчастим. Надалі розвиток системи права у цьому напрямку не був стабільним через складну політичну ситуацію, втрату власної державності і перебування українських земель у складі інших держав. Радянський період характеризувався значною заідеологізованістю правових актів, контролем з боку держави та її органів. З проголошенням незалежності України розпочався вже активний законодавчий процес у сфері регулювання порядку створення та діяльності закладів як юридичних осіб. Важливою подією стало прийняття 16 січня 2003 р. чинного сьогодні ЦК України. Кодекс не лише вдосконалив правові основи регулювання інституту юридичної особи загалом, а й на законодавчому рівні закріпив принцип поділу юридичних осіб на підприємницькі та непідприємницькі (в т. ч. заклади) тощо. Втім, і на сьогодні на рівні законодавства існує ряд проблем. Не зважаючи на те, що профільні закони та інші нормативні акти містять визначення окремих видів закладів, їх принципи діяльності, завдання, види тощо, що є позитивним, досі на законодавчому рівні сам термін «заклад» прямо не закріплений, а при дослідженні використання даного поняття у різних нормативно-правових актах можна зробити висновок щодо неоднозначності розуміння законодавцем сутності «закладів»: сприйняття як тотожних конструкцій «закладу» та «установи», як самостійної організаційно-правової форми юридичних осіб, як організації. Більше того, законодавець у багатьох нормативних документах розкриває дефініцію поняття медичного, освітнього чи іншого закладу через таке саме поняття – «заклад», тлумачення останнього, як вже було сказано, не надаючи. У такому випадку стає нез-

розумілим якими ж саме конститутивними ознаками наділяється кожен заклад і які головні видові функціональні ознаки тих чи інших його видів. Якщо повернутися, до прикладу, до визначень понять «бібліотека», «музей», «театр» у профільних законах, слід сказати, що законодавець при конструюванні цих понять виходить передусім із окреслення їх функціонального призначення та мети діяльності, що, безперечно, є важливим. Одночасно в правовому аспекті, насамперед з точки зору їх діяльності як юридичних осіб, ці визначення є неякісними і на практиці завжди потребуватимуть додаткового тлумачення, адже незрозумілим залишається підхід до регулювання їхньої організаційно-правової форми. Театри та музеї відповідно до профільних законів, можуть створюватись та діяти в усіх організаційних формах, передбачених законом. Проте законами організаційно-правові форми, у яких можуть діяти наведені юридичні особи, не деталізовані, а тому напрошується висновок, що вони можуть діяти в будь-яких організаційно-правових формах. Очевидно, що така лояльність законодавця в частині регламентації даного питання, на нашу думку, є невиправданою.

Таким чином, розгалуженість нормативної регламентації закладів, відсутність фундаментальних норм щодо самого поняття закладу, базових елементів його правового становища створює суттєві прогалини в досліджуваній сфері відносин та вказує на потребу вдосконалення законодавства. Для вирішення даної проблеми, доцільним було б, для початку, на законодавчому рівні закріпити легальне визначення самого «закладу», як системоутворюючої основоположної категорії, конкретизувати його організаційно-правову форму.

1. Голоха Л. *Державне управління бібліотечною справою в Україні: історичний аспект [Електронний ресурс]* / Л. Голоха. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnicтво/2009/2009-01\(1\)/Goloha.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnicтво/2009/2009-01(1)/Goloha.pdf)
2. Володин, Б. Ф. *Всемирная история библиотек* / Володин Б. Ф. – С. Пб. : Питер, 2002. – 352 с.
3. Онищенко О. *Бібліотечна справа в Україні наприкінці XIX – у 10-х роках XX ст.: стан і основні напрямки розвитку* / О. Онищенко, Л. Дубровіна // *Бібл. вісн.* – 2005. – № 2. – С. 3 – 13.
4. Ківишар, Т. *Бібліотека і влада в Україні на сучасному етапі* / Т. Ківишар // *Бібліотека. Інформація. Суспільство: зб. наук. пр. за матеріалами*

- Всеукраїнської наук.-практ. конф. 20-22 жовт. 1998 р. / Укр. бібл. асоціація; Нац. парлам. б-ка України. – К., 1998. – С. 23 – 29.*
5. Цивільний Кодекс Української РСР 1922 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/0B4Jol7u6WEiLZTQxcG1wODJIR00/edit>
  6. Онищенко, О. *Бібліотечна справа в Україні наприкінці 50-х років – 1980-х роках XX ст.* / О. Онищенко, Л. Дубровіна // *Бібл. вісн.* – 2006. – № 3. – С. 24 – 38.
  7. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» № 32/95-ВР від 27 січня 1995 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>
  8. Зозуляк О. І. *Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичний та практичний аспекти: дис... доктора юрид. наук: спец. 12.00.03 / Зозуляк Ольга Ігорівна. – Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, Київ, 2017. – 475 с.*
  9. *Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 р. № 2071.* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1271-2011-%D0%BF>
  10. *Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»:* Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-р>
  11. *Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник / О. О. Салата – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 164 с.*
  12. *Гайда Л. А. Становлення та розвиток музеїв при навчальних закладах України // Український музей при навчальному закладі: історія і сучасність. Матеріали обласної науково-методичної конференції. – Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 148 с.*
  13. *О народном музее: типовое положение от 15.02.1965 г. // В помощь народным музеям – М., 1976. – Тр. 42. – С. 71.*
  14. *О народном музее: типовое положение от 15.02.1965 г. // В помощь народным музеям – М., 1976. – Тр. 42. – С. 71.*

15. Стельмах І. Ф. Громадські музеї в історичній ретроспективі / І. Ф. Стельмах // Праці Центру пам'яткознавства: зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 16. – С. 102-111.
16. Про музей, який працює на громадських засадах: Типове положення від 16.11.1990 р. / Міністерство культури Української РСР. – К., 1990. – С. 1.
17. Бородін Є. І. Концептуальні засади державного управління музейною справою в Україні: нормативно-правовий аспект [Електронний ресурс] / Є. І. Бородін, Т. І. Шапаренко. // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2012. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2012_2_5
18. Закон України «Про музеї та музейну справу» № 249/95ВР від 29 червня 1995 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/249/95-вр>
19. Смаглій К. В. Європейський досвід реформування музейної сфери: уроки для України / Катерина Василівна Смаглій // Будуємо нову Україну: зб. конф. (26–27 лист. 2014 р., м. Київ) / упоряд. Ярошенко Т.О; Українське Фулорайтівське коло. – К.: Видавничий дім «Києво Могилянська академія», 2015. – С. 138-154.
20. Яблунівський С. В. Державне регулювання театральної справи в СРСР: театральна реформа 1989–1990 рр. / С. В. Яблунівський // Держава і регіони. Серія: Право. – 2010. – № 3. – С. 129-133. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_du/2010_3/files/DU310_25.pdf
21. Закон України «Про театри та театральну справу» № 2605-IV від 31 травня 2005 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2605-15>
22. Московченко Н. Правові засади розвитку архівної справи в Україні (1919-1932 рр.) [Електронний ресурс] / Н. Московченко // Студії з архівної справи та документознавства. – 2004. – Т. 11. – С. 5-13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sasd_2004_11_1
23. Довжук І. В. Правові засади реорганізації архівної справи в Україні у 1920-1930-х рр. [Електронний ресурс] / І. В. Довжук // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2017. – № 1. – С. 29-33. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VISUNU_2017_1_6
24. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» № 3814-ХІІ від 24 грудня 1993 р. [Електронний ресурс] / Вер-

ховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>

Стратюк О. М. Правове регулювання діяльності історико-культурних закладів : ретроспектива та сучасний стан

В статті розглядаються наукові погляди щодо ретроспективи правового регулювання історико-культурних закладів як непідприємницьких юридичних осіб, а також визначається їх роль. Досліджується походження, поняття, зміст і загалом особливості, притаманні даному різновиду юридичних осіб. Піддається аналізу сучасний механізм правового регулювання історико-культурних закладів в Україні.

Ключові слова: непідприємницька юридична особа, заклад, музей, архів, бібліотека, театр, заклад культури.

Стратюк А. Н. Правовое регулирование деятельности историко-культурных заведений: ретроспектива и современное состояние

В статье рассматриваются научные взгляды относительно ретроспективы правового регулирования историко-культурных заведений как непредпринимательских юридических лиц, а также определяется их роль. Исследуется происхождения, понятие, содержание и вообще особенности, присущие данному разновидности юридических лиц. Поддается анализу современный механизм правового регулирования историко-культурных заведений в Украине.

Ключевые слова: некоммерческое юридическое лицо, учреждение, музей, архив, библиотека, театр, учреждение культуры.

Stratyuk O. M. Legal regulation of the activity of historical and cultural institutions: retrospective and current state

The article deals with scientific views on the retrospective of legal regulation of historical and cultural institutions as non-entrepreneurial legal entities, as well as their role. The origin, concept, meaning and general features, inherent to this kind of legal entities are investigated.

An analysis of the modern mechanism of legal regulation of historical and cultural institutions in Ukraine is being analyzed.

Key words: non-entrepreneurial legal entity, institution, museum, archive, library, theater, cultural institution.